

Bruxelles, 18.6.2018.
COM(2018) 482 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Izvješće o politici tržišnog natjecanja za 2017.

{SWD(2018) 349 final}

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

Izvešće o politici tržišnog natjecanja za 2017.

1. Uvod

Ugovorom iz Rima postavljeni su temelji današnje Europske unije, a 2017. obilježena je 60. obljetnica njegova potpisivanja. To znači da i politika tržišnog natjecanja EU-a sada postoji već više od šezdeset godina. Naime, EU je od prvog dana svojeg postojanja imao pravila kojima se brani pošteno, nenarušeno tržišno natjecanje.

U posljednjim desetljećima politika tržišnog natjecanja imala je veliki utjecaj na živote ljudi: europski građani možda nisu uvijek upoznati s pravilima tržišnog natjecanja, ali svakodnevno su u doticaju s tržištem. Tržišno natjecanje potiče poduzeća da se natječu na temelju zasluga – na temelju cijena, kvalitete i inovacija – i da zadovolje potrebe potrošača. Pritiskom na poduzeća da rade bolje, tržišno natjecanje daje moć potrošačima.

Isto tako, desetljećima su se sva poduzeća koja su bila aktivna na jedinstvenom tržištu mogla pouzdati u stabilan skup pravila i njihovu nepristranu provedbu. Pouzdanom, dosljednom i predvidljivom provedbom šalje se jasna poruka da svako poduzeće ima jednake uvjete za poslovanje i jednake prilike za uspjeh.

Provedbom pravila o tržišnom natjecanju osigurava se da svijet globalne trgovine i globalnog poslovanja može biti svijet u kojem mala poduzeća i pojedinci dobivaju poštenu priliku. Pravilima o tržišnom natjecanju jamči se i da sva poduzeća na jedinstvenom tržištu posluju po jednakim pravilima – neovisno o tome jesu li velika ili mala i neovisno o tome iz kojeg dijela svijeta dolaze.

Politika tržišnog natjecanja ujedno je i ključni čimbenik kojim se podupiru politički prioriteti Komisije. Mjere politike tržišnog natjecanja koje su poduzete 2017. pridonijele su ostvarivanju programa Komisije, ostvarivanjem rezultata u onim područjima koja su europskim građanima bitna. Digitalno gospodarstvo, energetika, farmaceutski i agrokemijski sektor, mrežne industrije i financijska tržišta neki su od sektora u kojima se naporima u području politike tržišnog natjecanja nastavilo ostvarivati rezultate za europske potrošače.

Komisija blisko surađuje s nacionalnim tijelima država članica nadležnima za tržišno natjecanje tako da se koristi od tržišnog natjecanja mogu povećavati i širiti u svaku državu članicu u EU-u. Istodobno, Komisija udružuje snage s agencijama za zaštitu tržišnog natjecanja iz cijelog svijeta kako bi se stvorili uistinu ravnopravni uvjeti na globalnoj razini.

Posljednjih šezdeset godina, politikom tržišnog natjecanja EU-a jačao se položaj poduzeća i potrošača osiguravanjem da svako poduzeće i svaki građanin mogu osjetiti koristi koje proizlaze iz poštenog tržišnog natjecanja.

Ovo izvješće nepotpun je sažetak aktivnosti koje je Komisija poduzela tijekom 2017. u području politike tržišnog natjecanja. Dodatne informacije mogu se pronaći u priloženom radnom dokumentu službi Komisije i na *web*-mjestu Glavne uprave za tržišno natjecanje¹.

¹ http://ec.europa.eu/competition/index_en.html

2. Jačanje učinkovitosti provedbe tržišnog natjecanja

Učinkovitim provedbom pravila o tržišnom natjecanju potrošačima iz EU-a omogućuje se pristup boljim proizvodima i (daje im se) širi izbor. Suzbijanjem protutržišnih praksa osigurava se i da otvorena tržišta funkcioniraju u korist svih. Međutim, kako bi se to postiglo, ključno je osigurati da svaki Europljanin ostvaruje koristi od iste razine zaštite.

Više od deset godina Komisija i nacionalna tijela država članica nadležna za tržišno natjecanje blisko surađuju na provedbi protumonopolskih pravila EU-a u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN)². Tom se mrežom podupire usklađena primjena protumonopolskih pravila EU-a na razini svih provedbenih tijela: pri provedbi pravila o tržišnom natjecanju ne bi trebalo biti važno gdje je sjedište poduzeća unutar jedinstvenog tržišta.

Komisija je u ožujku 2017. predložila nova pravila kako bi tijelima država članica nadležnima za tržišno natjecanje omogućila da učinkovitije provode protumonopolska pravila EU-a³ (takozvani „prijedlog ECN+“). Prijedlogom se nastoji dodatno ovlastiti tijela država članica nadležna za tržišno natjecanje i osigurati im potrebne alate da to ostvare.

ECN+: kako će se predloženom Direktivom ojačati nacionalna tijela u EU-u nadležna za tržišno natjecanje

Kad budu donesena, predložena će pravila nacionalnim tijelima nadležnima za tržišno natjecanje osigurati minimalni paket zajedničkih alata i učinkovite provedbene ovlasti kako bi:

- (a) bila neovisna pri provedbi protumonopolskih pravila EU-a i djelovala potpuno nepristrano bez primanja uputa od javnih ili privatnih subjekata;
- (b) imala potrebne financijske i ljudske resurse za obavljanje svojeg posla;
- (c) imala sve potrebne ovlasti za prikupljanje svih relevantnih dokaza, kao što je pravo na pretraživanje mobilnih telefona, prijenosnih računala i tableta;
- (d) imala odgovarajuće alate za izricanje proporcionalnih i odvraćajućih sankcija za kršenja protumonopolskih pravila EU-a. Prijedlogom se osigurava da se koncepti poduzetnika, odgovornosti matičnog društva i nasljeđivanja primjenjuju u skladu sa sudskom praksom Suda tako da poduzeća ne mogu izbjeći kazne restrukturiranjem. Osim toga, nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje moći će naplaćivati kazne od poduzeća koja krše pravila i nisu zakonito prisutna na njihovu državnom području, što je važno jer sve više poduzeća posluje na međunarodnoj razini;
- (e) imala usklađene temeljne uvjete za programe oslobađanja od kazne ili njezina smanjenja i zajednički sustav za skraćene zahtjeve kojima se poduzeća potiče da iznesu dokaze o nezakonitim kartelima. Na taj način povećat će se ukupna motivacija poduzeća za sudjelovanje u programima oslobađanja od kazne ili njezina smanjenja i prijavu vlastite uključenosti u kartel.

Komisijinim prijedlogom naglašava se važnost temeljnih prava poduzeća i od tijela se zahtijeva da se pri provođenju svojih ovlasti pridržavaju odgovarajućih zaštitnih mjera, u skladu s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima i općim načelima prava EU-a.

² Vidjeti Komunikaciju Komisije od 9. srpnja 2014. Europskom parlamentu i Vijeću, *Deset godina zaštite tržišnog natjecanja na temelju Uredbe 1/2003: rezultati i buduće perspektive*, COM(2014) 453, dostupna na adresi: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0453>.

³ Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o ovlaštavanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitije provođenje pravila i osiguravanje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta, COM/2017/0142 final, dostupno na adresi: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/proposed_directive_hr.pdf.

Prijedlog o novim pravilima izrađen je u obliku Direktive, čime će se omogućiti poštovanje nacionalnih posebnosti. Direktiva je prosljeđena Europskom parlamentu i Vijeću na donošenje u redovnom zakonodavnom postupku. Nakon donošenja Direktive države članice njezine odredbe moraju prenijeti u nacionalno pravo.

Novi instrument za zviždače

Karteli su dosad većinom otkrivani s pomoću Komisijina programa oslobađanja od kazne ili njezina smanjenja, koji poduzećima omogućuje prijavu vlastite uključenosti u kartel u zamjenu za smanjenje kazne koja im je izrečena. Komisija je u ožujku 2017. pokrenula novi instrument za anonimne zviždače kojim se i pojedincima koji imaju saznanja o postojanju ili funkcioniranju kartela, ili o drugim vrstama povreda protumonopolskih propisa, daje mogućnost da pomognu prekinuti takve prakse⁴.

Ako su pojedinci zabrinuti zbog poslovnih praksi kojima se možda krši pravo tržišnog natjecanja, primjenom tog novog alata oni to mogu ispraviti pružanjem informacija uz zadržavanje anonimnosti. Poznavanje stanja iznutra može biti moćno sredstvo s pomoću kojega Komisija može otkriti kartele i druge prakse kojima se narušava tržišno natjecanje. Budući da se novim sustavom povećava vjerojatnost otkrivanja i progona, njime će se pomoći u odvraćanju od ulaska u kartel ili ostajanja u njemu te od ostalih oblika nezakonitog ponašanja kojima se narušava tržišno natjecanje. Informiranjem se može brže i učinkovitije pridonijeti uspjehu istraga Komisije, u korist potrošača i gospodarstva cijeloga EU-a.

Brojčani podaci pozitivni su nakon prvih mjeseci primjene i pokazuju da su zviždači prihvatili taj novi kanal. Poruke stižu redovito.

„Mala uloga u malim pitanjima” – Prema učinkovitijoj politici državnih potpora

U skladu s Komisijinim pristupom „velika uloga u velikim pitanjima, a mala u malim”, znatno veći broj manjih mjera državne potpore koje nisu problematične sada je izuzet od obveze prethodne prijave na temelju Uredbe o općem skupnom izuzeću, čime je zauzvrat pojačana kontrola na razini države članice, povećana transparentnost i poboljšana procjena učinka potpore⁵. Komisija je 17. svibnja područje primjene Uredbe o općem skupnom izuzeću proširila na luke i zračne luke te je uvela dodatna pojednostavnjenja u ostalim područjima kao što su kulturni projekti i višenamjenske sportske dvorane te nadoknade troškova za poduzeća koja posluju u najudaljenijim regijama EU-a⁶. Očekuje se da će to olakšati javna ulaganja kojima se podupiru zajednički ciljevi Komisije o radnim mjestima i rastu, klimi, inovacijama i socijalnoj koheziji.

Komisija je nastavila pružati smjernice tijelima država članica s pomoću takozvanih „analitičkih tablica” o primjeni pravila o državnim potporama na javno financiranje infrastrukturnih projekata koja su revidirana s obzirom na donošenje Obavijesti Komisije o pojmu državne potpore iz 2016.⁷ Izmijenjenom Uredbom o općem skupnom izuzeću i

⁴ Vidjeti <http://ec.europa.eu/competition/cartels/whistleblower/index.html>.

⁵ Vidjeti „Pregled državnih potpora za 2017. potvrđuje da koristi od modernizacije dovode do brže provedbe na temelju javne potpore država članica”, IP/18/263 od 16. siječnja 2018., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-263_en.htm.

⁶ Uredba Komisije (EU) 2017/1084 od 14. lipnja 2017. o izmjeni Uredbe (EU) br. 651/2014 u vezi s potporama za infrastrukture luka i zračnih luka, pragova za prijavu potpora za kulturu i očuvanje baštine i za potpore za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu te regionalnih operativnih programa potpora za najudaljenije regije i o izmjeni Uredbe (EU) br. 702/2014 u vezi s izračunavanjem prihvatljivih troškova – dostupno na adresi: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1497952641554&uri=CELEX:32017R1084>.

⁷ SL C 262, 19.7.2016., str. 1.

analitičkim tablicama olakšava se brža provedba ulaganja u infrastrukturu pri čemu se osigurava potpuna pravna sigurnost za nositelje projekata i tijela koja dodjeljuju potporu.

Službe Komisije olakšale su usklađivanje s odredbama o transparentnosti u okviru modernizacije državnih potpora (SAM) tako što su, u suradnji s državama članicama, razvile modul za transparentnu dodjelu (engl. *Transparency Award Module*) – novi informatički alat za podnošenje i objavu podataka o državnim potporama⁸. Prema stanju s kraja listopada 2017., u modul za transparentnu dodjelu uključile su se 24 države članice. Dvadeset i dvije države članice objavile su podatke o približno 15 000 predmeta dodjele potpore.

Komisija podupire države članice i u okviru multilateralnog partnerstva kao što je Radna skupina za provedbu modernizacije državnih potpora. U okviru te skupine državama članicama omogućuje se razmjena najboljih praksi o njihovim sustavima za kontrolu državnih potpora te ona djeluje kao mreža za neformalne rasprave među državama članicama i s Komisijom o pitanjima povezanim s državnim potporama.

3. Iskorištavanje punog potencijala jedinstvenog digitalnog tržišta

Digitalna tehnologija danas je integralni dio života građana EU-a kod kuće, na poslu, tijekom studiranja ili putovanja. Internetom se svaki dan koristi 360 milijuna Europljana, pri čemu njih gotovo 60 % pristup ostvaruje mobitelom ili pametnim telefonom. Kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri iskoristile nove mogućnosti koje se time pružaju, Europi je potrebno stvarno povezano jedinstveno digitalno tržište. Politika tržišnog natjecanja sastavni je dio strategije Komisije za poboljšanje i jačanje jedinstvenog digitalnog tržišta, čime se stvara novi rast i stotine tisuća novih radnih mjesta⁹.

Provedba protumonopolskih pravila radi potpore inovacijama na internetskim tržištima

U digitalnom je sektoru ključno spriječiti da uspješna poduzeća koja vladaju tržištem svoju moć koriste kako bi ugušili konkurenciju jer se time u konačnici može ozbiljno naštetiti inovacijama.

Komisija je u lipnju 2017. utvrdila da je Google zloupotrijebio svoj vladajući položaj na tržištu tražilica promicanjem svoje usluge za uspoređivanje cijena proizvoda u rezultatima pretraživanja na svojoj tražilici¹⁰.

Predmet „Google Shopping”: povećanje izbora za potrošače

Vodeći je Googleov proizvod tražilica Google, koja potrošačima daje rezultate pretraživanja, a oni tu uslugu plaćaju svojim podacima. Google je 2004. ušao na odvojeno tržište usluga uspoređivanja cijena u Europi s proizvodom koji se sada naziva „Google Shopping”. Google je od 2008. počeo na europskim tržištima provoditi strategiju kako bi dao prednost svojoj usluzi uspoređivanja cijena, a ta se strategija temeljila na vladajućem položaj Googlea na tržištu općeg internetskog pretraživanja, umjesto na natjecanju koje se temelji na kvaliteti usluge za uspoređivanje cijena. Google je svoju uslugu za uspoređivanje cijena sustavno stavljao na istaknutiji položaj i na ljestvici svojih rezultata pretraživanja snižavao rezultate konkurentskih usluga za uspoređivanje cijena. Dokazi pokazuju da se i najviše rangirana konkurentska usluga nalazila u prosjeku tek na četvrtoj stranici Googleovih rezultata pretraživanja, a ostale još i dalje. Na Googleovu uslugu za uspoređivanje cijena nisu se

⁸ Dodatne informacije dostupne su na stranici modula za transparentnu dodjelu na adresi:

<https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public/search/chooseLanguage>.

⁹ Za dodatne informacije vidjeti https://ec.europa.eu/commission/priorities/digital-single-market_hr.

¹⁰ Predmet AT.39740 *Google search (Shopping)*, vidjeti IP/17/1784 od 27. lipnja 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1784_hr.htm.

primjenjivali Googleovi generički algoritmi pretraživanja, uključujući i snižavanje poretka. Zbog toga je Googleova usluga za uspoređivanje cijena korisnicima bila mnogo vidljivija u Googleovim rezultatima pretraživanja u usporedbi s konkurentskim uslugama za uspoređivanje cijena.

Dokazi pokazuju da potrošači mnogo češće kliknu na rezultate koji su vidljiviji, tj. na rezultate koji se nalaze na višem položaju Googleovih rezultata pretraživanja. Zbog nezakonitih praksi promet Googleove usluge za uspoređivanje cijena znatno se povećao, dok su konkurentske usluge pretrpjele znatno i trajno smanjenje prometa.

Komisija je kaznila Google kaznom od 2,42 milijarde EUR za kršenje protumonopolskih pravila EU-a. Komisija je u svojoj odluci Googleu naredila da se uskladi s načelom jednakog postupanja prema konkurentskim uslugama za uspoređivanje cijena i svojoj usluzi.

Vladajući položaj na tržištu sam po sebi nije nezakonit na temelju protumonopolskih pravila EU-a. Međutim, poduzeća u vladajućem položaju imaju posebnu odgovornost i ne smiju zloupotrijebiti svoj snažan položaj na tržištu ograničavanjem tržišnog natjecanja na tržištu na kojem su u vladajućem položaju ili na zasebnim, ali povezanim, tržištima. Google je svojim ponašanjem ostalim poduzećima uskratio mogućnost tržišnog natjecanja na temelju kvalitete i inovacija te je stoga prekršio protumonopolska pravila EU-a. Najvažnije je da je europskim potrošačima uskratio mogućnost stvarnog izbora usluga i ostvarivanje potpune koristi od inovacija.

Komisija nastavlja istraživati Googleove moguće zloupotrebe vladajućeg položaja u dva druga predmeta koji se odnose na mobilne aplikacije i usluge (Android¹¹) i Googleove oglase pri pretraživanju koji se pojavljuju na drugim *web*-mjestima (AdSense¹²).

Komisija je istražila i Amazonove ugovore o distribuciji s izdavačima e-knjiga u Europi¹³. Komisija je pokrenula istražni postupak zbog zabrinutost u pogledu klauzula u Amazonovim ugovorima o distribuciji e-knjiga kojima su možda prekršena protumonopolska pravila EU-a. U tim klauzulama, koje se ponekad nazivaju klauzulama o „najpovlaštenijoj naciji”, zahtijevalo se da izdavači Amazonu ponude slične, ili bolje, uvjete u odnosu na one koje nude njegovim konkurentima i/ili da obavijeste Amazon o povoljnijim ili drugačijim uvjetima koje su dobili Amazonovi konkurenti. Komisija je smatrala da bi takve klauzule mogle ostalim platformama za e-knjige otežati razvoj inovativnih usluga za e-knjige i učinkovito tržišno natjecanje s Amazonom.

Amazon je htio otkloniti zabrinutosti Komisije tako što je ponudio da uvjete iz svojih ugovora s izdavačima ne primjenjuje, da ne uključi nove ili da izmijeni postojeće. Amazon je svoje izvorno predložene obveze izmijenio nakon povratnih informacija koje je dobio od zainteresiranih strana. Komisija je u svibnju zaključila da se u izmijenjenoj konačnoj verziji obveza nudi pravodobno, učinkovito i sveobuhvatno rješenje za zabrinutosti u pogledu tržišnog natjecanja koje je utvrdila¹⁴. Te obveze pomoći će u osiguravanju inovacija i poštenog tržišnog natjecanja na europskom tržištu e-knjiga čija je vrijednost veća od 1 milijarde EUR te u povećanju izbora i tržišnog natjecanja u korist europskih potrošača.

Provedba protumonopolskih pravila na sportskim tržištima

¹¹ Predmet AT.40099 *Google Android*, dostupan na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40099.

¹² Predmet AT.40411 *Google Search (AdSense)*, dostupan na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40411.

¹³ Predmet AT.40153 *Najpovlaštenije nacije za e-knjige i povezana pitanja*, Odluka Komisije od 4. svibnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40153

¹⁴ Vidjeti IP/17/1223 od 4. svibnja 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1223_en.htm.

Komisija je 8. prosinca 2017. donijela odluku u kojoj je utvrdila da se pravilima o prihvatljivosti Međunarodne klizačke federacije (ISU) krši članak 101. UFEU-a¹⁵. Predmetnim pravilima izriču se teške kazne sportašima koji sudjeluju u natjecanjima u brzom klizanju koja nije odobrio ISU, čak i kad ta natjecanja nisu predstavljala nikakvu opasnost za legitimne sportske ciljeve kao što su zaštita integriteta sporta i ispravno vođenje sporta ili zaštita zdravlja i sigurnosti sportaša.

Komisija je utvrdila da, kao posljedica ISU-ovih pravila o prihvatljivosti, sportašima nije bilo dozvoljeno natjecati se u natjecanjima u klizanju koja nije organizirao ISU i mogli su biti lišeni dodatnih izvora prihoda tijekom njihovih relativno kratkih klizačkih karijera. Nadalje, ISU-ova pravila o prihvatljivosti neovisnim su organizatorima otežavala organiziranje vlastitih natjecanja u brzom klizanju jer nisu mogli privući vrhunske sportaše. Time je ograničen razvoj alternativnih i inovativnih natjecanja u brzom klizanju, na štetu navijača i gledatelja.

Iako je Komisija smatrala da je njezina intervencija potrebna s obzirom na okolnosti u predmetu, ova odluka ne znači da Komisija nastoji arbitrirati u svakom sporu o sportu.

Komisijino istraživanje sektora e-trgovine

E-trgovinom bi se potrošačima trebao dati širi izbor roba i usluga te mogućnost da kupuju preko granica. Međutim, unatoč tome što se u svijetu sve više i više trguje robom i uslugama preko interneta, prekogranična internetska prodaja unutar EU-a raste sporo. Komisija je 2015. pokrenula istraživanje o sektoru kako bi utvrdila moguće zabrinutosti u pogledu tržišnog natjecanja na europskim tržištima e-trgovine¹⁶. Komisija je tijekom istraživanja prikupila dokaze od gotovo 1 900 poduzeća koja posluju u e-trgovini robe široke potrošnje i digitalnog sadržaja te analizirala približno 8 000 ugovora o distribuciji i licenciranju. Komisija je u svibnju 2017. objavila konačno izvješće o istraživanju o sektoru¹⁷, uzimajući u obzir primjedbe koje je primila u pogledu preliminarnog izvješća iz rujna 2016. Rezultati istraživanja već pomažu Komisiji da bolje usmjeri provedbu pravila EU-a o tržišnom natjecanju na tržištima e-trgovine. Nadalje, istraživanje o sektoru potaknulo je niz poduzeća da na vlastitu inicijativu preispitaju svoju poslovnu praksu.

Suzbijanje prakse ograničavanja pri određivanju cijena i geografskog blokiranja

Komisija je u veljači 2017. pokrenula tri zasebna istražna postupka kako bi procijenila sprječavaju li određene prakse internetske prodaje slobodu izbora potrošača u pogledu prekogranične kupovine i mogućnosti kupovanja potrošačke elektronike, videoigara i hotelskog smještaja po konkurentnim cijenama¹⁸. Tim trima istražnim postupcima nastoje se riješiti konkretni problemi ograničavanja maloprodajnih cijena, diskriminacije na temelju lokacije i geografskog blokiranja koji su uključeni u vertikalne sporazume među poduzećima. Preliminarni rezultati Komisijina istraživanja o sektoru e-trgovine s obzirom na tržišno natjecanje pokazuju da je primjena tih ograničenja raširena u cijelom EU-u.

¹⁵ Predmet AT.40208 *Pravila o prihvatljivosti Međunarodne klizačke federacije*, dostupno na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40208.

¹⁶ Za dodatne informacije vidjeti: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/sector_inquiries_e_commerce.html.

¹⁷ Izvješće Komisije Vijeću i Europskom parlamentu, *Konačno izvješće o istraživanju o sektoru e-trgovine*, COM(2017) 229 final, dostupni na adresi: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/sector_inquiry_final_report_hr.pdf.

¹⁸ Vidjeti IP/17/201 od 2. veljače 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-201_en.htm.

Osim toga, Komisija je u lipnju 2017. otvorila formalni protumonopolski istražni postupak o sporazumima o distribuciji i distribucijskim praksama poduzeća Guess, koje se bavi proizvodnjom i maloprodajom odjeće¹⁹. Komisija je pokrenula i tri zasebna protumonopolska istražna postupka kako bi procijenila ograničavaju li poduzeća Nike, Sanrio i Universal Studios prekograničnu i internetsku prodaju brendiranih proizvoda (*merchandising*)²⁰. Komisija ispituje mogućnost da se praksama licenciranja i distribucije tih poduzeća potrošačima uskraćuje pristup širem izboru i boljim ponudama na jedinstvenom tržištu.

Jedan je od glavnih ciljeva Komisijine strategije za jedinstveno digitalno tržište²¹ omogućiti potrošačima i poduzećima bolji pristup robi i uslugama, primjerice, osiguravanjem usklađenosti s pravilima EU-a o tržišnom natjecanju, ukidanjem neopravdanog geografskog blokiranja²² i omogućivanjem prekogranične prenosivosti usluga internetskog sadržaja.

Osiguravanje dinamičnog tržišnog natjecanja u sektoru medija

Sektor medija od ključne je važnosti za napredak informacijskih i komunikacijskih tehnologija te za razvoj i očuvanje kulture, informacija, obrazovanja i demokracije. S rastom dostupnosti i distribucije digitalnog sadržaja putem raznih platformi (digitalne zemaljske, kabelaške, satelitske, internetske, mobilne mreže) poduzeća nastoje objediniti proizvodnju sadržaja i njegovu distribuciju. Pri procjenjivanju koncentracija u sektoru medija, jedan je od glavnih prioriteta Komisije to da se ne utječe negativno na pristup ključnim elementima – neovisno radi li se o sadržaju, tehnologiji ili interkonekciji.

Komisija je u travnju 2017., u skladu s Uredbom o koncentracijama, društvu Twenty-First Century Fox, diversificiranom globalnom medijskom društvu sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama, odobrila stjecanje društva Sky²³. Sky je vodeći operater naplatne televizije u Austriji, Njemačkoj, Irskoj, Italiji i Ujedinjenoj Kraljevini, dok je Twenty-First Century Fox jedan od šest velikih holivudskih filmskih studija i operater TV kanala. Fox i Sky uglavnom su aktivni na različitim tržištima u Austriji, Njemačkoj, Irskoj, Italiji i Ujedinjenoj Kraljevini. Komisija je zaključila da predmetna transakcija ne bi dovela do zabrinutosti u pogledu tržišnog natjecanja.

Komisija je u svibnju društvu Vivendi odobrila stjecanje *de facto* kontrole nad društvom Telecom Italia²⁴. I Telecom Italia (Italija) i Vivendi (Francuska) aktivni su na tržištu veleprodajnog pristupa digitalnim zemaljskim mrežama za emitiranje TV kanala na temelju njihovih udjela u dvama drugim društvima – društvu Persidera odnosno društvu Mediaset. Komisija je utvrdila da bi nakon transakcije društvo Vivendi imalo poticaj da povisi cijene koje se naplaćuju TV kanalima na tržištu veleprodajnog pristupa digitalnim zemaljskim televizijskim mrežama. Kako bi se otklonile zabrinutosti u pogledu tržišnog natjecanja koje je

¹⁹ Predmet AT.40428 *Guess*, dostupno na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40428.

²⁰ Predmet AT.40432 *Licencirana roba – Sanrio*, AT.40433 *Licencirana roba – Universal Studios*, AT.40436 *Licencirana roba – Nike*, vidjeti IP/17/1646 od 14. lipnja 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1646_en.htm.

²¹ Vidjeti <https://ec.europa.eu/digital-single-market/>.

²² Vidjeti Uredbu (EU) br. 2018/302 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. veljače 2018. o rješavanju pitanja neopravdanoga geografskog blokiranja i drugih oblika diskriminacije na unutarnjem tržištu na temelju državljanstva, mjesta boravišta ili mjesta poslovnog nastana klijenata te o izmjeni uredbi (EZ) br. 2006/2004 i (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ, SL L 60 I, 2.3.2018., str. 1.

²³ Predmet M.8354 *Fox / Sky*, Odluka Komisije od 7. travnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8354.

²⁴ Predmet M.8465 *Vivendi / Telecom Italia*, Odluka Komisije od 30. svibnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8465.

Komisija utvrdila, društvo Vivendi obvezalo se prodati udio društva Telecom Italia u društvu Persidera. Odluka Komisije uvjetovana je potpunim pridržavanjem tih obveza.

Komisija ima isključivu nadležnost za procjenjivanje učinka predloženih transakcija na tržišno natjecanje na raznim tržištima unutar Europskog gospodarskog područja (EGP) na koja one utječu. Međutim, u Uredbi EU-a o koncentracijama priznaje se da države članice mogu poduzimati primjerene mjere, uključujući zabranu predloženih transakcija, radi zaštite drugih legitimnih interesa, kao što je pluralnost medija. S obzirom na to, državni tajnik Ujedinjene Kraljevine za kulturu, medije i sport trenutno razmatra treba li poduzeti primjerene mjere radi zaštite pluralnosti medija u Ujedinjenoj Kraljevini u odnosu na predloženo preuzimanje kojim bi društvo Twenty-First Century Fox steklo društvo Sky.

Komisija je odobrila i dva programa potpore kojima se podupire razvoj i promidžba obrazovno i kulturno vrijednih digitalnih videoigara u Njemačkoj²⁵ i Danskoj²⁶.

Kontrola koncentracija i važnost pružanja točnih informacija

Pri procjenjivanju predložene koncentracije Komisija mora biti u mogućnosti donositi odluke na temelju potpunog poznavanja točnih činjenica. Na temelju Uredbe EU-a o koncentracijama društva su u istražnom postupku o koncentracijama obvezna pružiti točne informacije koje nisu obmanjujuće jer je to bitno kako bi Komisija mogla pravodobno i djelotvorno pregledati koncentracije i preuzimanja. Ta se obveza primjenjuje neovisno o tome utječe li predmetna informacija na konačni ishod procjene koncentracije.

Kad je Facebook 2014. prijavio stjecanje WhatsAppa²⁷, obavijestio je Komisiju da neće moći uspostaviti pouzdano automatizirano povezivanje između računa korisnika Facebooka i računa korisnika WhatsAppa. Međutim, Komisija je kasnije saznala da je, suprotno izjavama koje je Facebook dao 2014. u postupku pregleda koncentracije, tehnička mogućnost automatskog povezivanja identiteta korisnika Facebooka i identiteta korisnika WhatsAppa postojala već 2014. i da je Facebook bio svjestan te mogućnosti. Nakon obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama, Komisija je u svibnju 2017. Facebooku izrekla novčanu kaznu od 110 milijuna EUR zbog pružanja netočnih ili obmanjujućih informacija²⁸. Tom odlukom poduzećima je poslana jasna poruka da se moraju pridržavati svih aspekata pravila EU-a o koncentracijama, uključujući obvezu pružanja točnih informacija.

Podupiranje povezivosti u cijelom EU-u

Internetske veze i pokrivenost internetom preduvjeti su digitalnog razvoja i inovacija. U okviru svoje strategije jedinstvenog digitalnog tržišta Komisija nastoji potaknuti uvođenje širokopojasnog pristupa, osobito na slabo pokrivenim područjima, i osigurati visoku razinu povezivosti u EU-u. Komisija je postavila cilj za internetske veze s brzinama preuzimanja/učitavanja od 1 gigabita podataka u sekundi do 2025. za sve škole, prometna čvorišta i glavne pružatelje javnih usluga te za poduzeća s visokom razinom digitaliziranosti.

²⁵ Predmeti državne potpore SA.46572 – Njemačka – Bavarska mjera potpore za igre, Odluka Komisije od 4. rujna 2017., dostupna na adresi:

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3.

²⁶ SA.45735 – Danska - Program za razvoj, proizvodnju i promidžbu kulturnih i obrazovnih digitalnih igara, Odluka Komisije od 12. svibnja 2017., dostupna na adresi:

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3.

²⁷ Predmet M.7217 *Facebook / Whatsapp*, Odluka Komisije od 3. listopada 2014., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7217.

²⁸ Predmet M.8228 *Facebook / Whatsapp (postupak na temelju čl. 14. st. 1.)*, vidjeti IP/17/1369 od 18. svibnja 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1369_en.htm.

Osim toga, sva bi europska kućanstva trebala imati pristup mrežama koje nude brzinu prijenosa prema korisniku od najmanje 100 Mbps koje se mogu nadograditi na brzinu od 1 gigabita do 2025.²⁹ Naposljetku, sva urbana područja i svi glavni kopneni prometni pravci trebali bi, isto do 2025., imati kontinuiranu pokrivenost 5G tehnologijom.

Uredbom o općem skupnom izuzeću (GBER), koja je osobito namijenjena slabo pokrivenim područjima, dopušta se državama članicama da uspostave širokopojasne mreže bez prijave državne potpore, a Komisijinim Smjernicama za primjenu pravila o državnim potporama u odnosu na brzi razvoj širokopojasnih mreža³⁰ pruža se stabilnost i pravna sigurnost za ulaganja u širokopojasni pristup. Tim pravilima potiče se brzo uvođenje širokopojasne infrastrukture financirane javnim sredstvima pri čemu se na najmanju moguću mjeru svodi rizik od istiskivanja privatnih ulaganja ili stvaranja monopola. Sve države članice sada su donijele i/ili ažurirale nacionalne i/ili regionalne strategije za širokopojasni pristup i postupno ih prilagođavaju novim strateškim ciljevima povezivosti do 2025. Komisija je tijekom 2017. odobrila opsežne nacionalne i regionalne programe za širokopojasni pristup, posebno za Litvu, Hrvatsku, Austriju, Njemačku i Poljsku. Planiranim mjerama dovest će se brži internet za potrošače i poduzeća. Glavna uprava za tržišno natjecanje 2017. svojom je stručnošću u području prava tržišnog natjecanja, osobito pravila o državnim potporama, aktivno pridonijela novoj Europskoj mreži stručnih ureda za uvođenje širokopojasnog pristupa internetu³¹ i skupu alata za širokopojasni pristup u ruralnim područjima³². Obje inicijative usmjerene su na izgradnju kapaciteta (pravnih, tehničkih ili financijskih) i širenje znanja u području širokopojasnog pristupa, uključujući razmjenu postojećih najboljih praksi za brzu provedbu planova o širokopojasnom pristupu u Europi.

4. Promicanje poštenog tržišnog natjecanja na koncentriranim tržištima u korist građana i poduzeća

Visoka tržišna koncentracija znači da nekoliko poduzeća ima visoke tržišne udjele u određenom sektoru. Strogom provedbom pravila o tržišnom natjecanju osigurava se da velika i moćna poduzeća ne zloupotrebljavaju svoju moć na tržištu na štetu svojih klijenata i ostatka gospodarstva. Sud je u rujnu pojasnio okvir za procjenu zakonitosti rabata za isključivost koje primjenjuju poduzeća s vladajućim položajem. Potvrdio je da su ti rabati otpočetak nezakoniti i da se na mnoge načine može pokazati da imaju učinke kojima se narušava tržišno natjecanje³³. S postupovnog stajališta, Sud je podsjetio i na važnost vođenja evidencije o kontaktima s poduzećima i drugim stranama uključenima u istražne postupke u području tržišnog natjecanja, što je u potpunosti u skladu s naglaskom Komisije na pravednost i poštovanje prava poduzeća na obranu.

Provedba protumonopolskih propisa u farmaceutskom sektoru

²⁹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, *Povezivošću do konkurentnog jedinstvenog digitalnog tržišta – Ususret europskom gigabitnom društvu* – COM(2016) 587 i radni dokument službi Komisije – SWD(2016) 300, dostupno na adresi: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-connectivity-competitive-digital-single-market-towards-european-gigabit-society>.

³⁰ Komunikacija Komisije, *Smjernice EU-a za primjenu pravila o državnim potporama u odnosu na brzi razvoj širokopojasnih mreža*, SL 2013 C 25, 26.1.2013., dostupna na adresi <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:025:0001:0026:en:PDF>.

³¹ Za dodatne informacije vidjeti <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/broadband-competence-offices>.

³² Za dodatne informacije vidjeti <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/european-commission-joins-forces-help-bringing-more-broadband-rural-areas>.

³³ C-413/14 P *Intel / Komisija*, presuda Europskog suda od 6. rujna 2017., ECLI:EU:C:2017:632.

Europskim građanima treba pristup inovativnim, sigurnim i cjenovno pristupačnim farmaceutskim proizvodima. Kada se farmaceutska poduzeća, poduzeća koja proizvode medicinske proizvode ili ostala poduzeća u zdravstvenom sektoru odvrti od nepoštenih praksi, građani pobjeđuju. Razvijaju se novi i bolji proizvodi, smanjuju se cijene, a zdravstveni proračuni pošteđeni su troškova. Svaka država članica u EU-u ima različite politike određivanja cijena farmaceutskih proizvoda i povrata novca za njih, koje su prilagođene njihovim gospodarskim i zdravstvenim potrebama; unatoč tome, sva farmaceutska poduzeća koja posluju na jedinstvenom tržištu EU-a moraju poštovati pravila o tržišnom natjecanju.

Komisija je u svibnju 2017. pokrenula formalni istražni postupak u pogledu zabrinutosti da poduzeće Aspen Pharma određuje prekomjerno visoke cijene za pet životno važnih lijekova za rak³⁴. Komisija istražuje je li Aspen zloupotrijebio vladajući položaj na tržištu i time prekršio protumonopolska pravila EU-a. Komisija će sada provesti detaljnu istragu, koju smatra svojim prioritetom. Pokretanjem formalnog postupka ne prejudicira se ishod istražnog postupka.

Komisija istražuje prakse određivanja cijena za životno važne lijekove: slučaj Aspen

Aspen je globalno farmaceutsko poduzeće sa sjedištem u Južnoj Africi i s nekoliko društava kćeri u EGP-u. Istražni postupak odnosi se na Aspenove prakse određivanja cijena za specijalizirane lijekove koji se koriste za liječenje raka, kao što su hematološki tumori. Ti lijekovi prodaju se pod raznim zaštićenim imenima i imaju različite formulacije. Aspen je te lijekove stekao nakon što im je istekla zaštita patenta.

Komisija istražuje optužbe u kojima se navodi da je Aspen nametnuo znatna i neopravdana povećanja cijena od nekoliko stotina postotaka, što je takozvano „napuhavanje cijena”. Kako bi nametnuo takva povećanja cijena, Aspen je u nekim državama članicama prijetio da će povući predmetne lijekove s tržišta, a u određenim je slučajevima to i učinio. Istražnim postupkom obuhvaćen je cijeli EGP osim Italije, gdje su talijanska tijela nadležna za tržišno natjecanje u rujnu 2016. protiv Aspenu već donijela odluku o povredi prava tržišnog natjecanja.

Ovo je prvi istražni postupak Komisije u pogledu zabrinutosti o praksama određivanja prekomjernih cijena u farmaceutskoj industriji.

Komisija je bila i na oprezu kako bi spriječila pokušaje poduzeća koja proizvode izvorne lijekove da odgode ili otežaju uvođenje generičkih lijekova na tržište. Komisija je u srpnju 2017. poslala obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama farmaceutskom poduzeću Teva³⁵. Komisija je Tevu obavijestila o svojem preliminarnom stajalištu da su sporazumom koji je Teva sklopila sa svojim konkurentom Cephalonom prekršena protumonopolska pravila EU-a. Tim sporazumom Teva se obvezala da neće na tržište staviti jeftiniju generičku verziju Cephalonova lijeka za poremećaje spavanja, modafinila.

Ulazak na tržište i tržišno natjecanje generičkih lijekova bitan je element u poboljšanju cjenovne pristupačnosti zdravstvene skrbi. U obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama navodi se mogućnost da je sporazumom o nagodbi u pogledu patenta odgođen ulazak na tržište jeftinijeg generičkog lijeka što je dovelo do viših cijena za modafinil i prouzročilo znatnu štetu pacijentima i proračunima zdravstvenih službi u EU-u. Ta poduzeća sada imaju

³⁴ Predmet AT.40394 *Aspen*, vidjeti IP/17/1323 od 15. svibnja 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1323_en.htm.

³⁵ Predmet AT.39686 *Cephalon*, vidjeti IP/17/2063 od 17. srpnja 2017., dostupan na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-2063_en.htm.

mogućnost odgovoriti na zabrinutosti Komisije. Upućivanjem obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama ne prejudicira se ishod istražnog postupka.

Ključne operacije koncentracije u farmaceutskom sektoru

Komisija je u lipnju odobrila društvu Johnson & Johnson stjecanje društva Actelion³⁶, uz uvjet provođenja određenih popravnih mjera. Iako su aktivnosti tih dvaju društava bile uvelike komplementarne, oba su društva radila na liječenju nesanice na temelju novog načina za liječenje tog stanja. U istraživanju tržišta koje je provela Komisija navedeno je da bi ta transakcija, kako je prijavljena, omogućila i potaknula Johnson & Johnson da racionalizira svoje konkurentske programe istraživanja i razvoja u području nesanice tako da odgodi ili prekine jedan od tih programa. Kako bi otklonio te zabrinutosti u pogledu tržišnog natjecanja Johnson & Johnson ponudio je popravne mjere kako bi osigurao da ne može negativno utjecati na razvoj bilo kojeg od ta dva programa istraživanja nesanice.

Ključne operacije koncentracije u agrokemijskom sektoru

Sjemenje i pesticidi bitni su za poljoprivrednike, a u konačnici i potrošače. Komisija osigurava učinkovito tržišno natjecanje u tom sektoru kako bi poljoprivrednici imali pristup inovativnim proizvodima, boljoj kvaliteti i konkurentnim cijenama. Na tom je tržištu Komisija, u skladu s Uredbom EU-a o koncentracijama, procijenila nedavne koncentracije društava Dow i DuPont, društava Syngenta i ChemChina te društava Bayer i Monsanto. Obje odluke uslijedile su nakon detaljnog pregleda predloženih transakcija.

Uvjetno odobrenje koncentracije društava Dow i DuPont te uvjetno odobrenje društvu ChemChina za stjecanje društva Syngenta

Komisija je u ožujku 2017. odobrila koncentraciju Dowa i DuPonta, kemijskih poduzeća sa sjedištem u SAD-u, pod uvjetom prodaje velikog dijela DuPontova globalnog poslovanja s pesticidima, uključujući njegovu globalnu organizaciju za istraživanje i razvoj³⁷. Komisija je izrazila zabrinutost da bi se koncentracijom, kako je prijavljena, smanjilo tržišno natjecanje s obzirom na cijene i izbor na nizu tržišta za postojeće pesticide. Nadalje, detaljnom istragom učinaka koncentracije na tržišno natjecanje u području inovacija u nizu inovacijskih područja u kojima su istraživačke i razvojne aktivnosti predmetnih strana bile u međusobnoj konkurenciji te na tržišno natjecanje u području inovacija povezanih s pesticidima općenito pokazalo se da bi se predmetnom koncentracijom znatno smanjile i inovacije. Sve te zabrinutosti u potpunosti su otklonjene zahvaljujući obvezama koje su Dow i DuPont preuzeli.

Komisija je u travnju 2017. društvu ChemChina odobrila stjecanje društva Syngenta (ta društva imaju sjedišta u Kini, odnosno Švicarskoj), uz određene uvjete³⁸. Komisija je izrazila zabrinutost da bi se transakcijom, kako je prijavljena, smanjilo tržišno natjecanje na nizu postojećih tržišta za pesticide unutar Europskog gospodarskog područja. Nadalje, Komisija je izrazila zabrinutost da bi se transakcijom moglo smanjiti tržišno natjecanje za regulatore rasta biljaka. Odobrenje je stoga uvjetovano prodajom znatnog dijela poslovanja društva ChemChina u Europi koje se odnosi na pesticide i regulatore rasta biljaka. Istraga Komisije bila je usmjerena na tržišno natjecanje za postojeće pesticide jer se ChemChina ne natječe na tržištu sa Syngentom u području razvoja novih i inovativnih pesticida.

³⁶ Predmet M.84401 J&J/Actelion. Za dodatne informacije vidjeti:

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8401.

³⁷ Predmet M.7932 Dow/DuPont, Odluka Komisije od 27. ožujka 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7932.

³⁸ Predmet M.7962 ChemChina/Syngenta, Odluka Komisije od 5. travnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7962.

Komisija je u kolovozu pokrenula detaljnu istragu kako bi procijenila predloženo stjecanje u predmetu u kojem bi društvo Bayer (Njemačka) steklo društvo Monsanto (SAD) u skladu s Uredbom EU-a o koncentracijama³⁹. Poduzeće nastalo koncentracijom posjedovalo bi i najveći portfelj pesticida i najjače položaje na globalnom tržištu sjemenjem i svojstvima, a time bi postalo najveće integrirano poduzeće u tom sektoru. Komisija je izrazila preliminarnu zabrinutost da bi se predloženim stjecanjem moglo smanjiti tržišno natjecanje na nizu različitih tržišta što bi dovelo do viših cijena, niže kvalitete, manjeg izbora i manje inovacija. Konkretno, početnim istraživanjem tržišta utvrđene su preliminarne zabrinutosti u područjima pesticida, sjemenja i osobina te digitalne poljoprivrede. Komisija je istraživala i mogućnost da se bi pristup konkurenata distributerima i poljoprivrednicima dodatno otežao ako bi Bayer i Monsanto objedinili ili povezali svoju prodaju pesticida i sjemenja, osobito s pojavom digitalne poljoprivrede. Digitalna poljoprivreda sastoji se od prikupljanja podataka i informacija o poljoprivrednim gospodarstvima radi pružanja posebno prilagođenih savjeta ili agregiranih podataka poljoprivrednicima. Bayer i Monsanto ulagali su u tu tehnologiju u nastajanju. S obzirom na globalne razmjere aktivnosti Bayera i Monsanto, Komisija je blisko surađivala s drugim tijelima nadležnima za tržišno natjecanje, osobito s Ministarstvom pravosuđa u Sjedinjenim Američkim Državama i protumonopolskim tijelima Australije, Brazila, Kanade i Južne Afrike.

Osiguravanje konkurentnih ulaznih cijena za europske industrije

Komisija je u travnju 2017. zabranila predloženo preuzimanje poduzeća Cemex Hrvatska od strane poduzeća HeidelbergCement i Schwenk u skladu s Uredbom EU-a o koncentracijama⁴⁰. Komisija je bila ozbiljno zabrinuta da bi preuzimanje dovelo do znatnog smanjenja tržišnog natjecanja na tržištima sivog cementa i povećanja cijena u Hrvatskoj.

Preuzimanjem bi se uklonila konkurencija među poduzećima koja se izravno natječu za poslovanje s hrvatskim kupcima cementa i moglo bi doći do stvaranja vladajućeg položaja na tržištu. Zajednički tržišni udio stranaka bio bi približno 45 – 50 %, a u dijelovima zemlje bio bi veći od 70 %. Nakon detaljne istrage Komisija je zaključila da predložene popravne mjere nisu dovoljne kako bi se zamijenilo tržišno natjecanje koje bi nestalo uslijed koncentracije.

Cement je važna sirovina za građevinsku industriju koja je u Hrvatskoj važan izvor zapošljavanja, a posljednjih se godina nalazi u problemima. Komisija je poduzela mjere radi zaštite potrošača i sprečavanja negativnih učinaka koje bi više ulazne cijene imale na ovaj važan sektor.

5. Poticanje rasta zaštitom tržišnog natjecanja u mrežnim industrijama

U energetske sektoru Komisija nastavlja s radom na europskoj energetskej uniji u kojoj je omogućen slobodan i siguran protok energije. Pouzdana opskrba energijom, po razumnim cijenama za poduzeća i potrošače i s minimalnim utjecajem na okoliš, od ključne je važnosti za europsko gospodarstvo.

³⁹ Predmet M.8084 *Bayer/Monsanto*, vidjeti IP/17/2762 od 22. kolovoza 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-2762_en.htm. Konačna odluka donesena je 21. ožujka 2018, dostupna na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-2282_en.htm.

⁴⁰ Predmet M.7878 *HeidelbergCement / Schwenk / Cemex Mađarska / Cemex Hrvatska*, Odluka Komisije od 5. travnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7878.

Mjere državne potpore za osiguravanje opskrbe energijom za europske građane i poduzeća

Sektorsko istraživanje Komisije o mehanizmu za razvoj kapaciteta iz 2016.⁴¹ činilo je osnovu za blisku suradnju Komisije i država članica EU-a radi osiguravanja da su mehanizmi za razvoj kapaciteta dobro osmišljeni i primjereni svrsi. Komisija je 2017. započela svoje provedbene mjere na temelju rezultata izvješća i donijela konačnu odluku o mehanizmu za razvoj kapaciteta u Francuskoj⁴². Osim toga, odobren je prvi zajednički mehanizam za razvoj kapaciteta za Irsku i Sjevernu Irsku⁴³. Taj mehanizam za razvoj kapaciteta otvoren je svim potencijalnim pružateljima kapaciteta, uključujući upravljanje potrošnjom, na tržištu koje pokriva cijeli otok („all-island market”). Nadalje, u bliskoj suradnji s odgovarajućim nacionalnim tijelima Komisija je nastavila osiguravati da šest drugih mehanizama za razvoj kapaciteta⁴⁴ u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj, Grčkoj, Italiji i Poljskoj – koji se odnose na više od polovine stanovništva EU-a – bude dobro osmišljeno i da ispunjavaju stroge kriterije u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama, osobito sa Smjernicama Komisije iz 2014. o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju⁴⁵. Konkretno, potpore se dodjeljuju na temelju konkurentnih natječaja koji su otvoreni za sve tehnologije koje su sposobne pružiti tražene usluge, uključujući upravljanje potrošnjom. Tim provedbenim aktivnostima dopunjuje se Komisijina strategija za energetska unija⁴⁶ kako bi se osigurala sigurna, održiva i konkurentna energija u Europi.

Promicanje otvorenog i integriranog tržišta plina

Komisija je 2017. nastavila istraživati poslovne prakse Gazproma u srednjoj i istočnoj Europi⁴⁷. Prema preliminarnoj procjeni Komisije, Gazprom je kršio protumonopolska pravila EU-a provedbom ukupne strategije podjele tržišta plina u srednjoj i istočnoj Europi.

Gazprom je ponudio preuzimanje obveza kako bi se otklonile zabrinutosti Komisije u pogledu tržišnog natjecanja. Komisija je utvrdila da se obvezama koje je Gazprom ponudio odgovara na njezine zabrinutosti u pogledu tržišnog natjecanja te ih je odlučila podvrgnuti ispitivanju na tržištu. Komisija je u ožujku 2017. pozvala sve zainteresirane strane da dostave svoja stajališta o obvezama koje je Gazprom ponudio te je dobila znatan broj primjedbi i podnesaka⁴⁸. Uzimajući u obzir primjedbe dobivene u okviru ispitivanja tržišta, Komisija bi mogla zatražiti izmjene tih obveza i potom donijeti odluku kojom će te obveze postati pravno obvezujuće za Gazprom. Ako poduzeće prekrši te obveze, Komisija mu može izreći novčanu kaznu u iznosu do 10 % njegova prometa na svjetskoj razini, pri čemu ne mora dokazati povredu protumonopolskih prava EU-a.

⁴¹ Komisija je 16. studenoga 2016. objavila konačno izvješće o svojem sektorskom istraživanju o mehanizmu za razvoj kapaciteta, vidjeti IP/2016/4021 od 16. studenoga 2016. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4021_hr.htm.

⁴² Predmet SA.40454 Natječaj za dodatni kapacitet u Bretanji, za dodatne informacije vidjeti IP/17/1325 od 15. svibnja 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1325_en.htm.

⁴³ Predmet SA.44464 *Irski mehanizam za razvoj kapaciteta: program za opcije pouzdanosti*, Odluka Komisije od 24. studenoga 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_44464, i SA.44465 *Sjevernoirski mehanizam za razvoj kapaciteta: program za opcije pouzdanosti*, Odluka Komisije od 24. studenoga 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_44465. Za dodatne informacije vidjeti IP/17/4944 od 24. studenoga 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-4944_en.htm.

⁴⁴ Vidjeti IP/18/682 od 7. veljače 2018., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-682_en.htm.

⁴⁵ Vidjeti IP/14/400 od 9. travnja 2014., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-400_en.htm.

⁴⁶ Za dodatne informacije vidjeti https://ec.europa.eu/commission/priorities/energy-union-and-climate_hr.

⁴⁷ Predmet AT.39816 *Dobava plina u srednjoj i istočnoj Europi*, dostupan na http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39816.

⁴⁸ Vidjeti IP/17/555 od 13. ožujka 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-555_hr.htm.

Komisija je nastavila i sa svojom istragom mogućeg zatvaranja tržišta plina u Bugarskoj od strane bugarskog poduzeća s vladajućim položajem, Bugarskog energetskog holdinga („BEH”)⁴⁹.

Tržišno natjecanje pod jednakim uvjetima na svim europskim energetskim tržištima

Pravila o državnim potporama imaju ključnu ulogu i u ostvarivanju ambicioznih energetskih i klimatskih ciljeva EU-a uz najmanji mogući trošak za porezne obveznike i bez neopravdanog narušavanja tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu. Posebno, u Komisijinim Smjernicama o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju⁵⁰ zahtijevaju se konkurentne dražbe za potpore za energiju iz obnovljivih izvora, a ti se zahtjevi primjenjuju od 2017. Dražbe se trebaju temeljiti na jasnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima. Tim zahtjevom osigurava se da je upotreba javnih sredstava ograničena i da ne postoje prekomjerne naknade.

Primjerice, Komisija je u srpnju, na temelju pravila EU-a o državnim potporama, odobrila novi mađarski program potpora za električnu energiju iz obnovljivih izvora⁵¹. U okviru tog programa, prihvatljivo je nekoliko tehnologija i veličina postrojenja. Postrojenja s kapacitetom većim od 1 megavata i postrojenja za proizvodnju energije iz vjetra odabrat će se na temelju tehnološki neutralnog konkurentnog natječajnog postupka.

Komisija je u rujnu, na temelju pravila EU-a o državnim potporama, odobrila četiri programa potpore za proizvodnju električne energije u Francuskoj iz vjetroelektrana na kopnu te solarnih sustava na zgradama i na tlu⁵². Ti programi omogućit će Francuskoj da razvije više od sedam dodatnih gigavata obnovljive energije čime će joj se pomoći da ostvari svoj cilj za 2020. do kada bi iz obnovljivih izvora trebala proizvoditi 23 % potrebne energije. Osim toga, Komisija je u studenome utvrdila da je španjolski program za električnu energiju iz obnovljivih izvora u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama⁵³. Programom se podupire proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije, visokoučinkovitom kogeneracijom topline i električne energije i iz otpada te se pridonosi prelasku Španjolske na ekološki održivu opskrbu energijom s niskim razinama emisija ugljika.

Svi ti programi popraćeni su detaljnim planom evaluacije kako bi se procijenio njihov učinak. Konačni rezultati evaluacija morat će se podnijeti Komisiji.

Za dobru energetsku uniju potrebni su jaki i inovativni pružatelji tehnologija koji bi se trebali natjecati na tržištu pod jednakim uvjetima. Konkretno je primjer toga restrukturiranje francuskog pružatelja nuklearne tehnologije, društva Areva⁵⁴. Areva je u siječnju 2018. promijenila svoj naziv u Oreno.

⁴⁹ Predmet AT.39849 *BEH plin*, dostupno na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39849.

⁵⁰ Komunikacija Komisije, *Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014.–2020.*, SL C 200, 28.6.2014., str. 1., dostupna na adresi: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52014XC0628\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52014XC0628(01)).

⁵¹ SA.44076 *Program potpore za energiju iz obnovljivih izvora – METÁR*, Odluka Komisije od 11. srpnja 2017., dostupno na: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_44076.

⁵² Predmeti SA.46552, SA.47753, SA.48066 i SA.48238, vidjeti IP/17/3581 od 29. rujna 2017., dostupno na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3581_en.htm.

⁵³ Predmet SA.40348 *Potpora za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije, kogeneracijom i iz otpada*, Odluka Komisije od 10. studenoga 2017., dostupno na: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_40348.

⁵⁴ Predmet SA.44727 *Potpora za restrukturiranje za društvo Areva*, Odluka Komisije od 10. siječnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_44727 i

Restrukturiranje društva Areva

Francuska je 2016. prijavila Komisiji plan restrukturiranja radi ponovnog uspostavljanja konkurentnosti Areve i poboljšanja njezina financijskog položaja. Plan je uključivao državnu potporu u obliku dokapitalizacije u iznosu većem od četiri milijarde EUR.

Poduzeća u financijskim poteškoćama mogu dobiti državnu potporu samo radi ponovnog uspostavljanja njihove dugoročne održivosti. Potpora odobrena poduzećima u teškoćama izrazito narušava tržišno natjecanje jer se njome na tržištu umjetno održava poduzeće koje bi ga inače napustilo. Stoga se ona može odobriti samo pod strogim uvjetima.

Komisija je analizirala hoće li se planiranim dokapitalizacijama javnim kapitalom Arevu neopravdano staviti u povoljniji položaj u odnosu na njezine konkurente dajući joj pristup financiranju pod uvjetima koji nisu dostupni na tržištu. Komisija je u siječnju 2017. donijela dvije odluke; u jednoj je grupi Areva odobrila potporu za sanaciju (u predmetu SA.46077), a u drugoj potporu za restrukturiranje (predmet SA.44727). Komisija je zaključila da su francuski planovi u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama jer se njima omogućuje poduzeću da postane održivo bez neopravdanog narušavanja tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu. Francuska tijela Komisiji će podnositi redovita izvješća o praćenju kako bi se osiguralo da se plan restrukturiranja provodi u potpunosti i u skladu s odlukom Komisije sve dok 2019. ne istekne razdoblje restrukturiranja Areve.

Plan je uključivao prodaju Arevine djelatnosti povezane s reaktorima francuskom energetsom poduzeću EDF, pod uvjetom da Komisija pregleda planiranu transakciju na temelju pravila EU-a o kontroli koncentracija. Komisija je u svibnju 2017. utvrdila da predmetna transakcija ne dovodi do zabrinutosti u pogledu tržišnog natjecanja u skladu s Uredbom o koncentracijama.

U takvim složenim restrukturiranjima, instrumenti za tržišno natjecanje kao što su kontrole koncentracija i državnih potpora pridonose osiguravanju da tržišta nastave poticati poduzeća na učinkovitost i inovativnost u korist kućanstava i poduzeća u EU-u.

Osim toga, Komisija je u ožujku 2017., na temelju pravila o državnim potporama, Mađarskoj odobrila potporu za izgradnju dvaju novih nuklearnih reaktora u Paksu (Paks II)⁵⁵. Novi reaktori zamijenit će četiri reaktora koji trenutačno rade na lokaciji Paks, a koji su izgrađeni 1980-ih i trenutačno se na njih odnosi približno 50 % domaće proizvodnje električne energije u Mađarskoj. Na temelju Ugovorâ o EU-u, države članice slobodne su odrediti vlastitu kombinaciju izvora energije i mogu odabrati ulaganje u nuklearnu tehnologiju. Uloga je Komisije da osigura da se narušavanje tržišnog natjecanja na energetsom tržištu koje je posljedica državne potpore ograniči na najmanju moguću mjeru. Tijekom istražnog postupka koji je provela Komisija, mađarska vlada preuzela je znatne obveze na temelju kojih je Komisija odobrila to ulaganje.

Poticanje konkurentnog i učinkovitog prometnog sektora

Prometni sektor ključni je sektor za europska kućanstva: roba i usluge povezane s prometom druga su stavka u proračunu kućanstva na koju se najviše troši, nakon rashoda povezanih s kućom⁵⁶. Konkurentne cijene prometnih usluga izravno su važne milijunima europskih građana. Komisija je aktivna u promicanju dinamičnog tržišnog natjecanja i rješavanju problema povezanih s narušavanjem tržišnog natjecanja u svim vrstama prijevoza.

M.7764 *EDF/Djelatnost Areve povezana s reaktorima*, Odluka Komisije od 29. svibnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7764.

⁵⁵ Predmet SA.38454 *Moguća potpora nuklearnoj elektrani Paks*, Odluka Komisije od 6. ožujka 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38454.

⁵⁶ Izvor: Eurostat Vidjeti http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Archive:Household_consumption_expenditure_-_national_accounts

Sektor zračnog prometa još uvijek je vrlo fragmentiran u EU-u i potreba za njegovom daljnjom konsolidacijom temeljila se na nesolventnosti niza zračnih prijevoznika iz EU-a 2017. U tom je kontekstu Komisija pregledala slučaj u kojem su Lufthansa⁵⁷ i easyJet⁵⁸ stekli određenu imovinu poduzeća Air Berlin. Dok je istražni postupak Komisije još bio u tijeku, Lufthansa je 13. prosinca otkazala transakciju povezanu s poduzećem NIKI što je dovelo do toga da je NIKI istoga dana podnio zahtjev za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti⁵⁹. Komisija je 21. prosinca na kraju odobrila, pod uvjetom odgovarajućih popravniha mjera, preostali dio transakcije između Lufthanse i poduzeća Air Berlin⁶⁰. U ovom je kontekstu važno da odbori vjerovnika i upravitelji u slučaju nesolventnosti ne podcjenjuju rizik da transakcija možda neće biti provedena zbog regulatornih razloga (uključujući, ali ne ograničavajući se na, pravila o državnim potporama i kontroli koncentracija). Iako potencijalni stjecatelj nesolventnog poduzeća može poduzeti određene privremene mjere kako bi očuvao održivost nesolventnog poduzeća, te mjere moraju biti podložne usklađivanju s Uredbom o koncentracijama.

Tržište željezničkog prijevoza tereta u EU-u liberalizirano je 2007. Od tada je Komisija radila na dovršetku jedinstvenog tržišta za željezničke usluge, među ostalim, osiguravajući neovisno upravljanje željezničkom infrastrukturom i poticanjem ulaganja u željezničke pruge koje međusobno povezuju države članice. U tom je kontekstu provedba pravila EU-a o tržišnom natjecanju važna kako bi se osiguralo da se regulatorne prepreke ne zamijene protutržišnim ponašanjem vladajućih željezničkih prijevoznika čime bi se EU spriječio u ostvarivanju njegovih ciljeva za željeznički prijevoz.

Komisija je novčano kaznila Litavske željeznice zbog ometanja tržišnog natjecanja na tržištu željezničkog prijevoza tereta⁶¹

Komisija je u istražnom postupku utvrdila da je litavski željeznički prijevoznik u državnom vlasništvu s vladajućim položajem, koji je odgovoran i za željezničku infrastrukturu i za željeznički prijevoz, ometao tržišno natjecanje na tržištu željezničkog prijevoza tereta tako što je demontirao 19 km dugu prugu koja je povezivala Litvu i Latviju te time spriječio glavne klijente Litavskih željeznica u korištenju usluga drugog željezničkog prijevoznika. Litavske željeznice nisu mogle pružiti nikakvo objektivno opravdanje za uklanjanje te pruge.

Komisija je odlučila novčano kazniti Litavske željeznice za zloupotrebu vladajućeg položaja u upravljanju željezničkom infrastrukturom u Litvi kaznom u iznosu od 27,9 milijuna EUR. Osim toga, Komisija je Litavskim željeznicama naredila da ponovno izgrade predmetnu prugu.

Komisija je u lipnju, na temelju pravila o državnim potporama, odobrila potporu za restrukturiranje grčkih željezničkih prijevoznika OSE-a i TRAINOSE-a⁶². Kad je riječ o

⁵⁷ Predmet M.8633 *Lufthansa/određena imovina poduzeća Air Berlin*. Dodatne informacije dostupne na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8633.

⁵⁸ Predmet M.8672 *easyJet/određena imovina poduzeća Air Berlin*. Dodatne informacije dostupne na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8672.

⁵⁹ Nakon odluke odbora vjerovnika poduzeća NIKI, imovina poduzeća NIKI prodana je u siječnju 2018. njegovu osnivaču Nikiju Laudi te je poduzeće preimenovano u Laudamotion.

⁶⁰ Predmet M.8633 *Lufthansa/određena imovina poduzeća Air Berlin*, Odluka Komisije od 21. prosinca 2017. u skladu s člankom 6. stavkom 1. točkom (b) u vezi s člankom 6. stavkom 2. Uredbe Vijeća br. 139/2004 te s člankom 57. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru, dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5402_en.htm.

⁶¹ Predmet AT.39813 *Baltičke željeznice*, Odluka Komisije od 2. listopada 2017., dostupno na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39813.

⁶² Predmet SA.32543 *Mjere u korist grupe OSE* i SA.32544 *Restrukturiranje Grčke željezničke grupe – TRAINOSE S.A.*, vidjeti IP/17/1661 od 16. lipnja 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1661_en.htm.

mjerama potpore za prijevoznike OSE i TRAINOSE za koje je Komisija utvrdila da su u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama, Komisija je posebno uzela u obzir poteškoće s kojima se grčki željeznički sektor suočava i važnost željezničke usluge koja dobro funkcionira za stanovništvo. Mjere imaju legitiman cilj izbjegavanja ozbiljnih poremećaja u grčkom gospodarstvu, a pritom se njima neopravdano ne narušava tržišno natjecanje na jedinstvenom tržištu. Osim toga, potpora će olakšati buduću privatizaciju TRAINOSE-a za koju se očekuje da će poduprijeti otvaranje grčkog željezničkog tržišta za konkurenciju i da će imati pozitivan učinak na kvalitetu prijevoznčkih usluga. Komisija je donijela i odluku u kojoj je utvrdila da su bugarske mjere potpore u korist vladajućeg željezničkog prijevoznika u javnom vlasništvu, BDZ-a, u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama⁶³.

I u odluci koja se odnosi na OSE i TRAINOSE i u odluci o bugarskim mjerama potpore u korist društva BDZ pokazuje se kako se kontrolom državnih potpora mogu riješiti problemi povezani sa stupnjem zaduženja kojim su opterećeni neki vladajući željeznički prijevoznici. Pravilima o državnim potporama omogućuje se državama članicama da pomognu tim poduzećima da izbjegnu teške financijske poteškoće ili potrebu da znatno smanje svoje osoblje, pri čemu istodobno olakšavaju prijelaz na otvoreno i konkurentno željezničko tržište, podjednako u korist potrošača i poreznih obveznika.

⁶³ Predmet SA.31250 *Mjera koju je Bugarska provela u korist društava BDZ Holding EAD SA, BDZ Passenger EOOD i BDZ Cargo EOOD*, Odluka Komisije od 16. lipnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_31250.

Provedba protukartelskih mjera radi podupiranja konkurentnosti EU-a

Cestovni prijevoz tereta bitan je dio europskog sektora prometa, a njegova konkurentnost ovisi o cijenama kamiona.

Komisija je novčano kaznila poduzeće Scania zbog sudjelovanja u kartelu⁶⁴

Komisija je poduzeću Scania u rujnu izrekla novčanu kaznu u iznosu od 880 milijuna EUR zbog sudjelovanja u kartelu na tržištu za proizvodnju srednje teških (težine između 6 i 16 tona) i teških kamiona (težine veće od 16 tona). Komisija je u srpnju 2016. postigla nagodbu o kartelu proizvođača kamiona s poduzećima MAN, DAF, Daimler, Iveco i Volvo/Renault⁶⁵. Za razliku od ostalih pet sudionika, Scania je odlučila da se neće nagoditi s Komisijom o tom slučaju kartela. Stoga je Komisija istražni postupak protiv Scanie provela po redovitom postupku za kartele.

U veljači⁶⁶, u predmetu koji je postao prvim predmetom o kartelu u kružnom gospodarstvu, Komisija je izrekla ukupnu novčanu kaznu od 68 milijuna EUR četirima europskim poduzećima koja recikliraju otpadne olovno-kiselinske automobilske baterije (Campine, Eco-Bat Technologies, Johnson Controls i Recylex) jer su od 2009. do 2012. sudjelovala u kartelu radi namještanja kupovnih cijena otpadnih olovno-kiselinskih automobilskih baterija u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Nizozemskoj.

Nadalje, Komisija je provodila niz istražnih postupaka u sektoru automobilskih dijelova, pri čemu je kaznila poduzeća uključena u tri kartela⁶⁷ novčanim kaznama u iznosu od 220 milijuna EUR. Karteli za automobilske dijelove povećavaju ulazne troškove za proizvođače automobila čime narušavaju konkurentnost automobilskog sektora i umjetno podižu cijenu koju plaćaju europski potrošači koji kupuju automobile.

Pojednostavnjena pravila za javna ulaganja u luke i zračne luke, kulturu i najudaljenije regije

Komisija je svoje napore u području kontrole državnih potpora usmjeravala na velike predmete koji imaju znatan učinak na tržišno natjecanje na jedinstvenom tržištu, kako bi potrošači od toga imali najveću korist. U tom je duhu Uredbom o općem skupnom izuzeću⁶⁸, koja je donesena 2014. u okviru inicijative za modernizaciju državnih potpora⁶⁹, državama članicama omogućeno da provode širok raspon mjera državne potpore bez prethodnog odobrenja Komisije. Komisija je 2017. područje primjene te Uredbe proširila na luke i zračne luke⁷⁰. Uključila je i niz novih pojednostavnjenja u drugim područjima. Primjerice, Komisija

⁶⁴ Vidjeti IP/17/3502 od 27. rujna 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3502_en.htm.

⁶⁵ Predmet AT.39824 *Kamioni*, Odluka Komisije od 19. srpnja 2016., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39824.

⁶⁶ Predmet 40018 *Recikliranje automobilskih baterija*, Odluka Komisije od 8. veljače 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40018.

⁶⁷ Predmeti: AT.4000 *Toplinski sustavi*, Odluka Komisije od 8. ožujka 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39960; AT.40013 *Rasvjetni sustavi*, Odluka Komisije od 21. lipnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40013; AT.39881 *Sustavi za sigurnost osoba u vozilu*, Odluka Komisije od 22. studenoga 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39881.

⁶⁸ Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora, SL L 187, 26.6.2014., dostupna na adresi: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.187.01.0001.01.HRV.

⁶⁹ Za dodatne informacije vidjeti http://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/index_en.html.

⁷⁰ Uredba Komisije (EU) 2017/1084 od 14. lipnja 2017. o izmjeni Uredbe (EU) br. 651/2014 u vezi s potporama za infrastrukturu luka i zračnih luka, pragova za prijavu potpora za kulturu i očuvanje baštine i za potpore za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu te regionalnih operativnih programa potpora za najudaljenije regije i o izmjeni Uredbe (EU) br. 702/2014 u vezi s izračunavanjem prihvatljivih troškova, SL L 156,

će u području kulturnih projekata istraživati samo veće predmete državne potpore koji uključuju veće iznose potpore.

Nove mjere državne potpore: Komisija pojednostavila pravila za javna ulaganja u luke i zračne luke, kulturu i najudaljenije regije

Kad je riječ o zračnim lukama, države članice sada uz potpunu pravnu sigurnost i bez prethodne kontrole Komisije mogu ostvariti javna ulaganja u regionalne zračne luke s godišnjim prometom do tri milijuna putnika. To će olakšati javna ulaganja u više od 420 zračnih luka u cijelom EU-u (koje čine približno 13 % zračnog prometa). Tom se Uredbom javnim tijelima omogućuje i pokrivanje operativnih troškova malih zračnih luka s godišnjim prometom do 200 000 putnika. Te male zračne luke čine gotovo polovinu svih zračnih luka u EU-u, ali manje od 1 % zračnog prometa. One možda nisu uvijek profitabilne kao velike zračne luke, ali mogu imati važnu ulogu za povezivost regija te je za njih malo vjerojatno da će narušavati tržišno natjecanje na jedinstvenom tržištu EU-a.

Kad je riječ o lukama, države članice sada uz potpunu pravnu sigurnost i bez prethodne kontrole Komisije mogu ostvariti javna ulaganja u vrijednosti do 150 milijuna EUR u morskim lukama i do 50 milijuna EUR u lukama unutarnjih plovnih putova. To uključuje troškove jaružanja koje je određenim lukama potrebno kako bi plovni put bio dovoljno dubok za pristajanje brodova. Za luke su ti troškovi nepromjenjivi zbog njihovih zemljopisnih karakteristika, neovisno o tome koliko su učinkovite i konkurentne.

6. Otklanjanje narušavanja tržišnog natjecanja u oporezivanju i financijskom sektoru radi ostvarenja pravednijeg jedinstvenog tržišta

Povjerenje u jedinstveno tržište EU-a ovisi o stvaranju ravnopravnih uvjeta kojima se poduzećima omogućuje pošteno tržišno natjecanje, među ostalim i u području oporezivanja. Primjerice, država članica ne može multinacionalnim grupama dati porezne olakšice koje nisu dostupne samostalnim poduzećima (koja su često lokalna poduzeća) jer bi se time teško narušavalo tržišno natjecanje.

Komisija je u listopadu 2017. zaključila da je Luksemburg Amazonu dao nezakonite porezne olakšice⁷¹.

Suzbijanje selektivnih poreznih olakšica: odluka o Amazonu

Nakon detaljne istrage koju je pokrenula u listopadu 2014. Komisija je zaključila da je poreznim mišljenjem koje je Luksemburg izdao 2003. i produljio 2011. smanjen iznos poreza koji je Amazon platio u Luksemburgu bez ikakvog valjanog opravdanja.

Porezno mišljenje omogućilo je Amazonu da, bez valjanog ekonomskog opravdanja, prebaci veliku većinu svoje dobiti iz društva u sastavu grupe Amazon koje podliježe plaćanju poreza u Luksemburgu (Amazon EU) u društvo koje ne podliježe plaćanju poreza (Amazon Europe Holding Technologies). Transakcije između društava u korporativnoj grupi moraju se provoditi po cijenama koje odražavaju ekonomsku stvarnost. To znači da bi plaćanja između dvaju društava iz iste grupe trebala biti u skladu s aranžmanima koji nastaju pod tržišnim uvjetima između neovisnih poduzeća (takozvano „načelo nepristrane transakcije”).

U istrazi Komisije pokazalo se da je iznos licencijskih naknada, odobren poreznim mišljenjem, bio nerealno visok i nije odražavao ekonomsku stvarnost. Kao posljedica toga, ta dobit nije oporezovana.

20.6.2017., dostupna na adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1497952641554&uri=CELEX:32017R1084>.

⁷¹ Predmet SA.38944 *Navodna potpora poduzeću Amazon*, Odluka Komisije od 4. listopada 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38944.

Zapravo, porezno mišljenje omogućilo je Amazonu da izbjegne oporezivanje gotovo tri četvrtine dobiti koju je ostvario od svoje ukupne prodaje u EU-u. Na temelju toga, Komisija je zaključila da je poreznim mišljenjem Amazonu dodijeljena selektivna ekonomska prednost.

Samostalno društvo koje isto ima sjedište u Luksemburgu i podložno je istim nacionalnim poreznim zakonima moralo bi na isti iznos dobiti platiti četiri puta veći iznos poreza nego što je to platio Amazon. Stoga je predmetnim poreznim mišljenjem Amazonu dana konkurentna prednost koja nije bila dostupna usporedivim poduzećima što je dovelo do davanja nezakonite državne potpore.

Luksemburg mora od Amazona naplatiti neplaćeni porez u iznosu od 250 milijuna EUR, uvećan za kamate. Tim iznosom obuhvaćeno je razdoblje od osam godina tijekom kojeg se Amazon oslanjao na predmetno porezno mišljenje radi određivanja svoje obveze plaćanja poreza na dobit trgovačkih društava u Luksemburgu. Sada je na luksemburškim poreznim tijelima da odrede točan iznos, na temelju metode utvrđene u odluci Komisije.

Komisija je 26. listopada pokrenula detaljnu istragu o programu Ujedinjene Kraljevine kojim se određene transakcije multinacionalnih grupacija izuzimaju od primjene nacionalnih pravila usmjerenih na izbjegavanje plaćanja poreza⁷². Izuzećem financiranja unutar grupacija u Ujedinjenoj Kraljevini izuzima se od preusmjeravanja dohodak kontroliranog stranog društva (CFC) koji je *offshore* društvo kći primilo od drugog stranog društva koje je dio grupacije. U ovoj fazi Komisija sumnja u to je li to izuzeće u skladu s općim ciljem pravila o CFC-u Ujedinjene Kraljevine, a to je da se dohodak koji je umjetno prebačen u *offshore* društva kćeri čija su matična društva iz Ujedinjene Kraljevine preusmjeri u Ujedinjenu Kraljevinu radi oporezivanja. Komisija u ovoj fazi smatra da bi Ujedinjena Kraljevina trebala primijeniti to pravilo protiv zloupotrebe na sva društva koja umjetno preusmjeravaju dohodak, uključujući ona koja ostvaruju dohodak od financiranja unutar grupacije jer se sva ta društva nalaze u usporedivoj činjeničnoj i pravnoj situaciji s obzirom na ciljeve te mjere.

Europska komisija pokrenula je 18. prosinca detaljnu istragu o nizozemskom poreznom tretmanu grupacije *Inter IKEA*, koja je jedna od dviju grupacija koje upravljaju poslovanjem IKEA-e⁷³. *Inter IKEA Systems*, nizozemski subjekt koji je dio grupacije *Inter IKEA*, knjiži sve prihode od naknada za franšizu koje plaćaju trgovine IKEA-e iz cijelog svijeta. Istraga Komisije odnosi se na dva porezna mišljenja koja su 2006. i 2011. odobrila nizozemska porezna tijela, a kojima je znatno smanjen iznos oporezive dobiti društva *Inter IKEA Systems* u Nizozemskoj. Komisija u ovoj fazi smatra da je moguće da je tretman koji je odobren u tim dvama mišljenjima doveo do selektivne prednosti u korist društva *Inter IKEA Systems* koja nije bila dostupna ostalim društvima u Nizozemskoj koja podliježu istim nacionalnim poreznim pravilima.

Društva za financiranje pružaju financijske usluge unutar grupacije, a njihovu dobit čini naknada koju primaju za svoje aktivnosti financiranja. Ta naknada mora biti u skladu s načelom nepristrane transakcije. To je pitanje jedno od ključnih područja kojima se Komisija bavi otkako je počela istraživati prakse poreznih mišljenja država članica. U radnom dokumentu koji je objavljen u lipnju 2016. u okviru ovog pregleda navedene su zabrinutosti u

⁷² Predmet državne potpore SA.44896 – Ujedinjena Kraljevina – *Mogući program državne potpore povezan s izuzećem financiranja unutar grupacija CFC-a u Ujedinjenoj Kraljevini*, Odluka Komisije od 26. listopada 2017., dopis je dostupan na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3&case_title=cfc, a priopćenje za medije na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-4201_en.htm.

⁷³ Predmet državne potpore SA.46470 – Nizozemska – *Moguća državna potpora u korist društva Inter IKEA*, Odluka Komisije od 18. prosinca 2017. (uskoro će biti dostupna). Za dodatne informacije vidjeti IP/17/5343 od 18. prosinca 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5343_en.htm.

pogledu odobravanja vrlo niskih profitnih marži i niskih poreznih osnovica u nekim poreznim mišljenjima za financijska društva⁷⁴.

GU za tržišno natjecanje podržao je Luksemburg i Cipar u njihovim nastojanjima da izmijene svoja porezna pravila kako bi se izbjeglo davanje neopravdanih prednosti društvima za financiranje. Luksemburg je nacionalnom upravnom okružnicom krajem 2016. izmijenio svoja pravila o društvima za financiranje⁷⁵. Ta pravila stupila su na snagu 1. siječnja 2017. Cipar je slično tome, okružnicom datiranom 30. lipnja 2017., uveo izmjene u svoja nacionalna pravila kako bi ih postrožio s obzirom na porezni tretman društava za financiranje.

Kontrolom koncentracija spriječen de facto monopol u financijskom sektoru

Europsko gospodarstvo ovisi o financijskim tržištima koja dobro funkcioniraju. To nije važno samo za banke i ostale financijske institucije. Cijelo gospodarstvo ostvaruje koristi kada poduzeća mogu prikupljati novac na konkurentnim financijskim tržištima.

Komisija je u ožujku 2017., u skladu s Uredbom EU-a o koncentracijama, zabranila predloženu koncentraciju između društva Deutsche Börse i društva London Stock Exchange Group⁷⁶. Predloženom koncentracijom objedinile bi se aktivnosti dvaju najvećih europskih operatora za burzovno poslovanje. U njihovu su vlasništvu burze u Njemačkoj, Italiji i Ujedinjenoj Kraljevini te nekoliko najvećih europskih klirinških kuća. Komisija je u istražnom postupku zaključila da bi tom koncentracijom nastao *de facto* monopol na tržištima za kliring instrumenata s fiksnim prinosom.

Klirinškim uslugama u osnovi se osigurava izvršenje transakcija sklopljenih na burzama. Pružaju ih klirinške kuće, koje se nalaze između dviju strana koje trguju – prodavatelja i kupca – i preuzimaju rizik od neispunjenja obveza jedne od strana prema drugoj. Stoga su klirinške kuće od ključne važnosti za stabilnost financijskih tržišta. One izbjegavaju domino-efekt ako jedna strana ne ispuni svoje obveze. Stoga će se odlukom Komisije očuvati učinkovito tržišno natjecanje na tržištu financijske infrastrukture.

Kontrola državne potpore radi zaštite ravnopravnih uvjeta u bankarskom sektoru

I potrošači i poduzeća koriste se financijskim uslugama koje pruža bankarski sektor. Europi je potreban pouzdan bankarski sustav koji dugoročno može podupirati rast i u kojemu su banke s dobrim poslovnim modelima sposobne pozajmljivati novac poduzećima tako da ona mogu rasti i stvarati radna mjesta.

Zbog nevolja na financijskim tržištima koje je pokrenula financijska kriza 2008. bile su potrebne intervencije vlada kako bi se ponovno uspostavilo povjerenje u financijski sektor i spriječila sistemska kriza. Komisija primjenjuje pravila o državnim potporama, zajedno s pravilima o bankovnoj uniji. Kako bi zaštitila ravnopravne uvjete pri procjeni javnih potpora financijskom sektoru, Komisija provodi temeljitu analizu učinka državne potpore, osiguravajući da porezni obveznici ne moraju pridonositi više od onog što je strogo nužno te otklanjajući neopravdano narušavanje tržišnog natjecanja koje proizlazi iz potpore.

⁷⁴ Radni dokument GU-a za tržišno natjecanje o državnoj potpori i poreznim mišljenjima, Interni radni dokument – Kontekst za Forum na visokoj razini o državnoj potpori od 3. lipnja 2016., dostupan na adresi: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/working_paper_tax_rulings.pdf.

⁷⁵ Okružnica direktora za oporezivanje, L.I.R. n° 56/1 – 56bis/1 od 27. prosinca 2016., dostupna na adresi: <http://www.impotsdirects.public.lu/content/dam/acd/fr/legislation/legi16/circulaireir561-56bis1-27122016.pdf>.

⁷⁶ Predmet M.7995 *Deutsche Börse/London Stock Exchange Group*, Odluka Komisije od 29. ožujka 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7995.

U lipnju 2017., nakon odluke Europske središnje banke u kojoj je utvrđeno da banke Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca propadaju ili je vjerojatno da će propasti i odluke Jedinog sanacijskog odbora EU-a da mjere sanacije u okviru jedinstvenog sanacijskog mehanizma nisu u javnom interesu ni za jednu od te dvije banke, obje banke morale se likvidirati u skladu s talijanskim nacionalnim postupcima u slučaju nesolventnosti. U tom je kontekstu Italija utvrdila da likvidacija tih banaka ima ozbiljne posljedice na realno gospodarstvo i odlučila pružiti državnu potporu za urednu likvidaciju.

Nakon procjene talijanske prijave, Komisija je, u skladu s pravilima o državnim potporama, odobrila nacionalnu potporu radi olakšavanja likvidacije i izlaska s tržišta obje banke u skladu s nacionalnim pravom o nesolventnosti⁷⁷. Izvan okvira za sanaciju banaka, pravilima EU-a predviđa se mogućnost upotrebe nacionalnih sredstava za olakšavanje likvidacije i ublažavanje prethodno navedenih učinaka na gospodarstvo, pod uvjetom da Komisija to odobri u skladu s pravilima o državnim potporama. Dioničari banke Banca Popolare di Vicenza i banke Veneto Banca izbrisani su, a podređeni vjerovnici u potpunosti su pridonijeli 1,2 milijarde EUR za likvidaciju, čime su smanjeni troškovi za talijansku državu dok su deponenti ostali potpuno zaštićeni. Budući da banke koje su primile potporu nisu bile umjetno održavane na životu, već su izašle s tržišta, očuvano je tržišno natjecanje na bankarskom tržištu. Iz talijanskog bankarskog sustava uklonjeni su loši krediti u iznosu od približno 17,8 milijardi EUR (bruto knjigovodstvena vrijednost).

Pravilima EU-a, osobito Direktivom o oporavku i sanaciji banaka, pruža se mogućnost da država privremeno dokapitalizira solventnu banku, a da se time ne pokrene utvrđivanje da banka propada ili je vjerojatno da će propasti, pod uvjetom da se ispune određeni uvjeti (tj. takozvana „preventivna dokapitalizacija”). Komisija je u srpnju, u skladu s pravilima o državnim potporama, odobrila talijanski plan o preventivnoj dokapitalizaciji talijanske banke Monte dei Paschi di Siena⁷⁸, na temelju detaljnog plana restrukturiranja. Potpora za preventivnu dokapitalizaciju može se odobriti samo ako bi se banku pripremilo za malo vjerojatnu potrebu za kapitalom koja bi nastala samo u slučaju znatnog pogoršanja gospodarskih uvjeta. Mjerama restrukturiranja osigurava se da banka dugoročno ostane održiva, uz ograničeno narušavanje tržišnog natjecanja. U skladu sa zahtjevima o podjeli obveza, smanjeni su udjeli dioničara, a obveznice podređenih imatelja obveznica pretvorene su u vlasnički udio čime su potrebe za kapitalom smanjene za 4,3 milijarde EUR. Nadalje, banka je u postupku prodaje loših kredita bruto knjigovodstvene vrijednosti od 26,1 milijarde EUR sekuritizacijskom subjektu.

Komisija je u listopadu 2017., u skladu s pravilima o državnim potporama, odobrila potporu Portugala za prodaju banke Novo Banco⁷⁹, prijelazne banke koju je Portugal osnovao 2014. u okviru sanacije banke Banco Espírito Santo⁸⁰. Odobrenje potpore temeljilo se na održivosti prodanog subjekta koja je osigurana planom koji je predložio kupac, a koji je sadržavao i mjere za ograničavanje narušavanja tržišnog natjecanja.

⁷⁷ Predmet SA.45664 *Uredna likvidacija banke Banca Popolare di Vicenza i banke Veneto Banca – Potpora za likvidaciju*, Odluka Komisije od 25. lipnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45664.

⁷⁸ Predmet SA.47677 *Nova potpora i izmijenjeni plan restrukturiranja za banku Banca Monte dei Paschi di Siena*, Odluka Komisije od 4. srpnja 2017., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_47677.

⁷⁹ Predmet SA.49275 *Prodaja banke Novo Banco uz dodatnu potporu u kontekstu sanacije banke Banco Espírito Santo, S.A. iz 2014.*, Odluka Komisije od 11. listopada 2017., dostupna na adresi http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_49275.

⁸⁰ Predmet SA.39250 *Praćenje banke Banco Espírito Santo*, Odluka Komisije od 3. kolovoza 2014., dostupna na adresi: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_39250.

7. Udruživanje snaga za dalekosežnu kulturu tržišnog natjecanja

Kako se svjetska tržišta nastavljaju integrirati, a sve više poduzeća ovisi o globalnom lancu vrijednosti, potreba da se agencije za zaštitu tržišnog natjecanja dogovore o zajedničkim standardima i postupcima veća je nego ikada prije. Učinkovita provedba pravila o tržišnom natjecanju u sve većoj mjeri ovisi o suradnji s drugim tijelima za provedbu tih pravila. Ako poslovne prakse nekog poduzeća nanose štetu tržišnom natjecanju u različitim zemljama i na različitim kontinentima, poštenu i ravnopravni tržišni uvjeti mogu se ponovno uspostaviti jedino ako tijela za provedbu pravila o tržišnom natjecanju djeluju kao tim.

Komisija je bila predvodnik u međunarodnoj suradnji u području tržišnog natjecanja i na multilateralnim i na bilateralnim razinama. Komisija je 2001. bila jedan od članova osnivača Međunarodne mreže za tržišno natjecanje (ICN), koja sada ima više od 130 članova. Komisija je aktivna i u svim međunarodnim forumima predanima tržišnom natjecanju, uključujući OECD, UNCTAD, WTO i Svjetsku banku.

Na bilateralnoj razini Komisija vodi pregovore o sporazumima o slobodnoj trgovini kako bi u njih uključila odredbe o tržišnom natjecanju i državnim potporama. Komisija je 2017. nastavila pregovore s Meksikom, Mercosur i Indonezijom te je započela pregovore s Čileom i Azerbajdžanom. Osim toga, Komisija se uključuje u širok niz aktivnosti suradnje s tijelima za tržišno natjecanje u nizu trećih zemalja, na temelju sporazumâ ili memorandumâ o razumijevanju. Komisija je u lipnju 2017. potpisala memorandum o razumijevanju s kineskom Nacionalnom komisijom za razvoj i reforme kako bi započela dijalog o kontroli državnih potpora⁸¹. Nadalje, Komisija je u procesu pregovora sa Švicarskom o Sporazumu o institucionalnom olakšavanju.

Odluke jedne zemlje o odobravanju subvencija nekom poduzeću koje posluje globalno mogu utjecati na tržišno natjecanje drugdje. Taj novi dijalog o suradnji u području državnih potpora podupirat će uzajamni interes i zajednički rad EU-a i Kine radi promicanja poštenog globalnog tržišnog natjecanja. Dijalog će EU-u omogućiti da s Kinom podijeli svoja iskustva u području provedbe kontrole državne potpore. Koristit će se i kako bi se saznalo više o provedbi novodonesenog pregleda poštenog tržišnog natjecanja u Kini koji je osmišljen kako bi se spriječilo da se javnim politikama narušava i ograničava tržišno natjecanje uz istodobno održavanje poštenog tržišnog natjecanja i promicanje jedinstvenog tržišta.

To područje rada dio je Komisijine šire strategije poticanja globalne kulture tržišnog natjecanja i promicanja ravnopravnih uvjeta na globalnoj razini na kojoj se poduzeća mogu natjecati na temelju svojih kvaliteta. U tu svrhu, Komisija radi na povećanju zamaha u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji radi poticanja ravnopravnih uvjeta na globalnoj razini u području subvencija. Osim toga, nastavlja sudjelovati u sektorskim inicijativama radi rješavanja problema povezanih sa subvencijama u međunarodnom kontekstu, primjerice, za čelik (Globalni forum skupine G-20 o višku kapaciteta u industriji čelika), za poluvodiče (Smjernice za regionalnu potporu za industriju poluvodiča) i za brodogradnju (OECD). Naposljetku, Komisija je osnovala namjenski forum s državama članicama EU-a radi podizanja svijesti o međunarodnim politikama subvencija i razmjene stajališta o aktualnim razvojem događaja na multilateralnoj i bilateralnoj razini te u pogledu subvencija koje dodjeljuju treće zemlje.

⁸¹ Vidjeti IP/17/1520 od 2. lipnja 2017., dostupno na adresi: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1520_en.htm.

Održavanje redovitog i konstruktivnog međuinstitucijskog dijaloga

Europski parlament, Vijeće, Gospodarski i socijalni odbor i Odbor regija ključni su partneri u naporima Komisije da objasni važnost politike tržišnog natjecanja za europske građane i dionike.

Povjerenica Vestager razmijenila je 2017. stajališta s raznim odborima u Parlamentu: Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku, Odborom za regionalna pitanja i Odborom za poljoprivredu i ruralni razvoj.

Kao i prethodnih godina, Parlament je donio rezoluciju o godišnjem izvješću Komisije o politici tržišnog natjecanja. Komisija pozdravlja podršku Parlamenta u tome da je snažna politika tržišnog natjecanja potrebna kako bi se očuvao integritet unutarnjeg tržišta te da tržišno natjecanje jača položaj građana nudeći im konkurentne cijene i izbor inovativnih roba i usluga na tržištu. U tom duhu, Komisija će nastaviti svoj rad na rješavanju problema nezakonitih kartela i poduzeća koja zloupotrebljavaju svoj vladajući položaj na tržištu te na pregledu koncentracija i državnih potpora na našem unutarnjem tržištu kako bi se izbjegla smanjenja ili narušavanja tržišnog natjecanja.

Komisija pozdravlja angažman Parlamenta u borbi protiv utaje poreza i izbjegavanja plaćanja poreza. Kontrola državne potpore pokazala se učinkovitom u rješavanju problema selektivnih poreznih olakšica za multinacionalna poduzeća. Komisija je 2017. nastavila poduzimati važne mjere u tom području⁸² i sustavno analizira dokaze o poreznim mišljenjima iz svih država članica. Istraživački novinari objavili su u svibnju takozvane „Rajske dokumente” („*Paradise papers*”) koji uključuju detalje o poreznim aranžmanima u raznim poduzećima. Komisija će procijeniti te informacije kad postanu dostupne kako bi provjerila otkrivaju li se u njima nove činjenice o potencijalnoj državnoj potpori tim poduzećima.

Komisija pozdravlja potporu Parlamenta njezinom provedbenom djelovanju s obzirom na predmet „*Google Shopping*” i ostalim inicijativama u digitalnom gospodarstvu. Nakon njezina istraživanja o sektoru e-trgovine Komisija je pokrenula istrage kako bi procijenila otežava li se određenim prodajnim praksama internetski pristup potrošača robi i uslugama po konkurentnim cijenama u drugim državama članicama. Te istrage obuhvaćaju potrošačku elektroniku, videoigre i hotelski smještaj. Komisija procjenjuje i važnost podataka, algoritama i ostalih značajki digitalne ekonomije u provedbi pravila o tržišnom natjecanju.

Kako je Komisija prethodno već naglasila, Komisija će nastaviti imati ključnu ulogu u kontroliranju državnih potpora u financijskom sektoru kako bi osigurala da se potpora bankama svede na nužni minimum te da se poduzimaju primjerene mjere radi ponovnog uspostavljanja održivosti banaka i smanjivanja narušavanja tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu na najmanju moguću mjeru. Komisija s Parlamentom dijeli zajednički cilj da se državne potpore u financijskom sektoru tijekom vremena smanje i spremna je objasniti svoje djelovanje u tom području.

Komisija odgovornost za provedbu pravila EU-a o tržišnom natjecanju dijeli s nacionalnim tijelima nadležnima za tržišno natjecanje koja donose 85 % odluka na temelju protumonopolskih pravila EU-a. Komisija pozdravlja potporu Parlamenta i Vijeća njezinu prijedlogu Direktive kojom bi se osiguralo da nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje mogu učinkovito provoditi pravila EU-a o tržišnom natjecanju. Komisija je prijedlog donijela

⁸² Detaljne informacije dostupne su u poglavlju 2. ovog Izvješća.

22. ožujka, a obje institucije ostvaruju jako dobar napredak prema donošenju predložene Direktive tijekom trenutnog saziva Parlamenta.

Komisija je svjesna važnosti koju i za Parlament i za Vijeće ima učinkovito tržišno natjecanje u cijelom prehrambenom lancu. Komisija je 2017. odobrila dvije koncentracije u agrokemijskom sektoru, ali samo pod strogim uvjetom da se važna poduzeća i imovina prodaju novim kupcima kako bi se osiguralo da poljoprivrednici i potrošači mogu nastaviti uživati koristi od tržišnog natjecanja kojim se omogućuju pristupačne cijene i inovacije u području proizvoda za zaštitu usjeva. Komisija je u studenome poduzeću AB InBev poslala obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u pogledu ograničenja paralelnog uvoza njegova piva u Belgiju. Suzakonodavci su 2017. odlučili izmijeniti primjenu pravila o tržišnom natjecanju u poljoprivrednom sektoru izmjenom Uredbe o zajedničkoj organizaciji poljoprivrednih tržišta u kontekstu takozvane skupne uredbe. Izmjenama, koje su stupile na snagu 1. siječnja 2018., uvedeno je izričito odstupanje od tržišnog natjecanja za, među ostalim, planiranje proizvodnje i pregovore o ugovorima (zajednička prodaja članova proizvođača preko organizacija proizvođača ili udruženja organizacija proizvođača) priznatih organizacija proizvođača ili udruženja organizacija proizvođača u svim poljoprivrednim sektorima pod određenim uvjetima. Komisija je primila na znanje te izmjene koje su zakonodavci uveli u pravila o tržišnom natjecanju u poljoprivredi. U pratećoj izjavi Komisija je izrazila zabrinutost da bi neke od novih odredbi u korist organizacija proizvođača mogle ugroziti održivost i dobrobit malih poljoprivrednika i interes potrošača te dovesti do pravne i postupovne nesigurnosti. Komisija ili nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje možda će morati intervenirati ako, primjerice, organizacija proizvođača koja pokriva velik dio tržišta pokuša ograničiti slobodu djelovanja svojih članova.

Komisija je aktivno surađivala i s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija. Komisija je u srpnju razmijenila stajališta s Gospodarskim i socijalnim odborom, osobito o provedbi pravila o državnim potporama u području poreza i o drugim odlukama za koje je Odbor zainteresiran. Komisija je zahvalna Odboru na njegovoj podršci u pitanjima modernizacije kontrole državne potpore i povećane transparentnosti u javnoj potrošnji u cijelom EU-u. Povjerenica Vestager raspravljala je 1. prosinca o utjecaju tržišnog natjecanja u našim regijama na plenarnoj sjednici Odbora regija. Odbor je izrazio snažnu podršku provedbi pravila o tržišnom natjecanju u cijelom gospodarstvu i proširenoj Uredbi o općem skupnom izuzeću za državne potpore te je ponovno naglasio važnost usluga od općeg gospodarskog interesa.

Potporna Radnoj skupini za pripremu i vođenje pregovora s Ujedinjenom Kraljevinom na temelju članka 50. UEU-a

Nakon obavijesti Ujedinjene Kraljevine na temelju članka 50. UEU-a Komisija je počela pripremati se za povlačenje Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije. Glavna uprava za tržišno natjecanje podupire Komisijinu Radnu skupinu za pripremu i vođenje pregovora s Ujedinjenom Kraljevinom na temelju članka 50. UEU-a s obzirom na instrumente u svojem portfelju (koncentracije, borba protiv monopola i državne potpore) u kontekstu pregovora s obzirom na sporazum o povlačenju i sporazum o uređenju budućih odnosa s Ujedinjenom Kraljevinom. Kako je utvrdilo Europsko vijeće, u svakom budućem sporazumu o trgovini trebali bi se osigurati ravnopravni uvjeti, posebno u pogledu tržišnog natjecanja i državnih potpora.